

Drept constituțional și Instituții politice II

prof. Mircea CRISTE

prof. univ. dr. Mircea CRISTE

• Drepturile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor

• *1. Libertățile fundamentale (continuare)*

- 1.11. - Libertatea întrunirilor
- 1.12. - Dreptul de asociere
- 1.13. - Libertatea economică

• *2. Drepturile fundamentale*

- 2.1.- Dreptul la informație
- 2.2.- Dreptul la învățătură
- 2.3.- Dreptul la cultură
- 2.4.- Dreptul la ocrotirea sănătății
- 2.5.- Dreptul la un mediu sănătos
- 2.6.- Dreptul la muncă și la protecția socială a muncii

• 1.11.- Libertatea întrunirilor – art. 39

- Este garantat nu numai dreptul la propria opinie, dar și libertatea de o exprima
- Fie prin intermediul mijloacelor de informare în masă, fie în mod direct, în cadrul unor mitinguri, demonstrații, procesiuni sau orice alte întruniri
- L 60/1991 privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice
  - să se desfășoare în mod pașnic și civilizat, cu protecția participanților și a mediului ambiant, fără să stânjenească folosirea normală a drumurilor publice, a transportului în comun, funcționarea instituțiilor publice sau private
  - Interzise adunările publice prin care se urmărește propagarea ideilor totalitare sau ale oricăror organizații terorist-diversioniste
  - Când adunările publice își pierd caracterul pașnic și civilizat, poliția și jandarmii vor interveni pentru împiedicarea sau neutralizarea manifestărilor ce tulbură grav ordinea și liniștea publică

• 1.12.- Dreptul de asociere – art. 40

- cetățenii se pot asocia liber în partide politice, în sindicate și în alte forme de asociere (patronatul)
- partidele sau organizațiile care militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept ori a suveranității, a integrității sau a independenței României sunt neconstituționale
- legea partidelor politice nr. 14 din 9 ianuarie 2003
  - Din partidele politice nu pot face parte persoanele cărora le este interzisă prin lege asocierea politică. Nimeni nu poate fi constrâns să facă sau nu parte dintr-un partid politic. Nimeni nu poate fi membru în mai mult de un partid politic
  - Fiecare partid politic trebuie să aibă statut, program politic, denumire și însemne proprii
  - Partidele politice se înregistrează la Tribunalul Municipiului București în Registrul partidelor politice, iar hotărârea de admitere se publică în Monitorul Oficial al României

- Legiuitorul are libertatea de a reglementa condițiile în care pot fi constituite, organizate și în care funcționează diferite tipuri și forme de asociație
- posibilitatea restrîngerii acestui drept prin impunerea pentru anumite profesii a unei forme unice de asociere
- Art. 40 nu poate constitui temeiul creării unor societăți comerciale sau a altor asociații cu caracter lucrativ

• Sindicatele (Legea nr. 62/2011)

- sunt organizații fără caracter politic, constituite în scopul apărării și promovării intereselor profesionale, economice, sociale, culturale și sportive ale membrilor lor și a drepturilor acestora, prevăzute în legislația muncii, în pactele, tratatele și convențiile internaționale la care România este parte și în contractele colective de muncă.
- sunt independente față de autoritățile publice, față de partidele politice și față de patronate
- Pentru formarea unui sindicat este necesar un număr de cel puțin 15 persoane. O persoană poate face parte, în același timp, numai dintr-o singură organizație sindicală la același angajator.
- Pentru dobândirea de către sindicat a personalității juridice, un împuternicitul special va depune cererea de înscriere la judecătoria în a cărei rază teritorială își are sediul sindicatul. Judecătoria pronunță o hotărâre motivată, de admitere sau respingere a cererii
- Sindicatul dobândește personalitate juridică de la data înscrierii în registrul special păstrat la judecătoria a hotărârii judecătorești definitive de admitere a cererii

- În realizarea scopului pentru care sunt create, sindicatele folosesc mijloace specifice, precum negocierile, procedurile de soluționare a litigiilor prin conciliere, mediere, arbitraj, petiție, pichet de protest, marș, miting și demonstrație sau grevă.
- Două sau mai multe sindicate din același sector de activitate se pot asocia în vederea constituirii unei federații profesionale, iar două sau mai multe federații profesionale din ramuri de activitate diferite se pot asocia în vederea constituirii unei confederații sindicale. Organizațiile sindicale se pot afilia la organizații similare internaționale.
- Sindicatele se pot dizolva prin hotărârea adunării membrilor sau delegaților acestora, însă ele nu pot fi dizolvate și nu li se poate suspenda activitatea în baza unor acte de dispoziție ale autorităților administrației publice sau ale patronatelor.

• 1.13.- Libertatea economică

- introdusă prin revizuirea din 2003: garantează accesul liber la o activitate economică și libera inițiativă
- art. 135 (“Economia României este economie de piață, bazată pe libera inițiativă și concurență”) vorbește de macroeconomie, de economia națională, pe când art. 45 vizează o libertate fundamentală a cetățeanului, libertatea economică.

•2.1. Dreptul la informație (art. 31)

- dreptul fiecărei persoane de a avea acces la orice informație de interes public
- obligația autorităților publice ca, potrivit competențelor lor, să ofere informațiile necesare
- mijloacele de informare în masă, publice și private, sunt obligate să asigure informarea corectă
- În 2001 a fost adoptată legea nr. 544 privind liberul acces la informațiile de interes public
- Legea definește informația de interes public ca fiind orice informație care privește activitățile sau rezultă din activitățile unei autorități publice sau instituții publice, indiferent de suportul ori de forma sau de modul de exprimare a informației
- informația privind datele personale este orice informație privind o persoană fizică identificată sau identificabilă.

- autoritățile și instituțiile publice au obligația să răspundă în scris la solicitarea informațiilor de interes public în termen de 10 zile sau, după caz, în cel mult 30 de zile de la înregistrarea solicitării
- legea exceptează :
  - *informațiile clasificate* din domeniul apărării naționale, siguranței și ordinii publice, cele privind deliberările autorităților, precum și cele care privesc interesele economice și politice ale României
  - *informațiile* privind activitățile comerciale sau financiare *care ar putea aduce atingere principiului concurenței loiale*
  - *informațiile cu privire la datele personale*
  - *informațiile prin care se periclitează rezultatul anchetei penale sau disciplinare*, se dezvăluie surse confidențiale ori se pun în pericol viața, integritatea corporală, sănătatea unei persoane
  - *informațiile care ar prejudicia măsurile de protecție a tinerilor*
  - În cazul refuzului de a răspunde, instanța poate obliga la furnizarea informațiilor și la plata de daune.

•2.2. Dreptul la învățătură (art. 32)

- asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instrucție și de perfecționare (legea nr. 1/2011)
- Formele de organizare a învățământului sunt învățământ de zi, seral, cu frecvență redusă și la distanță.
- dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a învăța limba lor maternă și dreptul de a putea fi instruite în această limbă.
- Obligația statului de a acorda burse sociale de studii copiilor și tinerilor proveniți din familii defavorizate și celor instituționalizați.
- Este garantată autonomia universitară și libertatea învățământului religios

• 2.3.- Dreptul la cultură (art. 33)

- introdus în urma revizuirii din octombrie 2003
- libertatea persoanei de a-și dezvolta spiritualitatea și de a accede la valorile culturii naționale și universale nu poate fi îngrădită
- statului îi revine obligația de a asigura păstrarea identității spirituale, sprijinirea culturii naționale, stimularea artelor, protejarea și conservarea moștenirii culturale, dezvoltarea creativității contemporane, promovarea valorilor culturale și artistice ale României în lume
- Elaborarea și aplicarea strategiei în domeniile culturii și artei, cultelor și cinematografilei revine Ministerului Culturii și Cultelor
- Accesul liber la cultură se face cu respectarea dreptului de proprietate intelectuală
- statului îi revine și obligația asigurării unei baze materiale adecvate

• 2.4.- Dreptul la ocrotirea sănătății (art. 34)

- obligația statului de a lua măsuri pentru asigurarea igienei și a sănătății publice, prin:
  - organizarea asistenței medicală și sistemul de asigurări sociale pentru boală, accidente, maternitate și recuperare
  - controlul exercitării profesiilor medicale și a activităților paramedicale
  - alte măsuri de protecție a sănătății fizice și mentale a persoanei
- asistența de sănătate publică reprezintă efortul organizat al societății în vederea protejării și promovării sănătății populației, fiind o componentă a sistemului de sănătate publică.
- Asistența de sănătate publică este coordonată de către Ministerul Sănătății Publice și se realizează prin toate tipurile de unități sanitare de stat sau private.
- Acest minister asigură proiectarea și coordonarea realizării programelor naționale de sănătate

• 2.5.- Dreptul la un mediu sănătos (art. 35)

- dreptul la un mediu înconjurător sănătos și echilibrat ecologic.
- statul garantează accesul la informația privind mediul, asocierea în organizații pentru protecția mediului, dreptul de a se adresa autorităților în probleme de mediu și dreptul la despăgubire.
- Principiile ce stau la baza protecției mediului sunt:
  - integrării politicii de mediu în celelalte politici sectoriale
  - precauției în luarea deciziei
  - acțiunii preventive
  - reținerii poluanților la sursă
  - "poluatorul plătește"
  - conservării biodiversității și a ecosistemelor
  - utilizarea durabilă a resurselor naturale
  - informarea și participarea publicului la luarea deciziilor, precum și accesul la justiție în probleme de mediu
  - dezvoltarea colaborării internaționale

- Protecția mediului constituie obligația și responsabilitatea autorităților administrației publice centrale și locale, precum și a tuturor persoanelor fizice și juridice.
- Pentru susținerea și realizarea proiectelor prioritare pentru protecția mediului a fost creat Fondul pentru mediu, constituit integral din venituri proprii, care vizează activități cu potențial dăunător pentru mediu (valorificarea deșeurilor, taxele pentru emisiile de poluanți în atmosferă, activități de exploatare sau producție cu impact asupra mediului, precum exploatarea lemnului, comercializarea anvelopelor etc.).

• 2.6.- Dreptul la muncă și la protecția socială a muncii (art. 41)

- nu poate fi îngrădit pe vreun temei discriminatoriu (de sex, naționalitate ori convingeri politice sau religioase).
- acompaniat de măsuri care să asigure o reală protecție socială a muncii
  - măsuri de protecție socială care privesc securitatea și sănătatea salariaților
  - regimul de muncă al femeilor și al tinerilor
  - instituirea unui salariu minim brut pe țară
  - repaosul săptămânal
  - concediul de odihnă plătit
  - prestarea muncii în condiții deosebite sau speciale
  - formarea profesională
  - durata normală a zilei de lucru este, în medie, de cel mult 8 ore
  - la muncă egală, femeile au salariu egal cu bărbații.

- dreptul la muncă este legat de dreptul la liberă asociere (dreptul la negocieri colective și obligativitatea convențiilor colective)
- munca forțată este interzisă. Nu este muncă forțată:
  - activitățile pentru îndeplinirea îndatoririlor militare, precum și cele desfășurate în locul acestora, din motive religioase sau de conștiință
  - munca unei persoane condamnate, prestată în perioada de detenție sau de libertate condiționată
  - Prestațiile în caz de calamități ori de alt pericol, precum și cele care fac parte din obligațiile civile normale.
  - poziție ale autorităților administrației publice sau ale patronatelor.